

sistema Zedinjenih držav — Atchison, Topeka et Santa Fe, El Pasa na meji Texasa in Mehike, Galveston na meji Mehikanskega zaliva na jugu, Chicago in Sant Louis na vzhod, Omaha, Denver in Sault-Lac Cityu na severu — vsa ta trgovska in obrtna središča so izhodne točke te mnogomiljske sisteme zedinjajoč se v mestu Albuquerque, v ozemlju Nove Mehike, odkoder se prav za prav začena prekokontinentalna proga te sisteme, ki preseza ozemlje Novo Mehiko in Arizono in se končava v državi Kaliforniji z nekolikimi panogami, držečimi od mesta Los Angelesa k raznim južnim pristaniščem, semtertja jako neznatnim, kajti južna Kalifornija je dosedaj še dežela popolnoma nova, ki se je še le poslednje desetletje jela naseljevati.

Od mesta Albuquerque do izhodnih točk je bila ta proga dodelana pred desetimi leti, pod imenom tihomske železnice (Atlantic et Pacific R. R.), in se je nedavno združila z A. T. et C. sistemo, kajti brez zveze na vzhod ni mogla samostojno izhajati. Poldrugi tisoč milj drže po pravih puščavah Nove Mehike, Arizone in Vzhodni Kalifornije, in če tudi ni na potu gorskih hrbtov in snežnih zametov, s katerimi se bore severne proge, vendar njena vršba ni ceneja, kajti ohranjenje pota po popolnih puščavah, ki na cele stotine milj nimajo nobenega prebivalstva in zlasti preskrbljenje vlakov z vodo stane mnogo denarja. Velika ameriška puščava, ki obsega osrednjo višavo vseh Zedinjenih držav se vzdiguje po pet do šest tisoč čevljev nad morjem, je valovita planjava, katero presekavajo na vse strani gorski hrbti, rastlinstvo na njej je jako neznatno, ima jako malo zelo drug od drugega oddaljenih potokov, kateri se pogostoma zgublajo v pesku in se po letu popolnoma posuše. Zemlja je na videz jako nevljudna, rudečkast ali pa rumenkast pesek, ali je jako rodovitna, ako je mogoče pravilno namakanje, in je zatorej namakanje vseh mogočih vrst glavna skrb ne le mnogih prebivalcev, temveč tudi železniških in rudniških družeb, vlad posamičnih držav in teritorij, pa tudi zvezne vlade. Že nekaj let je, kar je izdal kongres poseben zakon o „puščavah“ (arid lands), zakon, po katerem vsaka družba ali zasebne osebe dobe v popolno last, brez vsakega plačila vso puščavo, katero umetnim potom toliko zboljšajo, da je za obdelovanje.

Na stotine milijonov akrov zemlje ima vlada v veliki ameriški puščavi in vsa ta zemlja spada pod ta zakon. Tukaj naj omenim, da imajo tudi tak zakon za osuševanje barij v mnogih južnih državah. Društvo Disstona v Floridi si je pridobilo dva milijona akrov zemlje, zasadilo si je s sladornim trstom in sedaj ima jedno največjih sladornih tovarn v Zedinjenih državah. Tak zakon velja tudi za severne brezgozdne planjave, kjer vsakdo dobi zemljo v last, če jo zasadi z lesom, a le s to omejitvijo, da nikdo ne more zasaditi več kakor 160 akrov, v tem, ko ni nobene meje v namakanji puščav in osuševanju barij, vsa zemlja postane lastnina tistega, ki jo namoči ali pa osuši.

Zemlja v puščavi brez namakanja ni prav nič

vredna; s pravilnim namakanjem pa dobi naravnost čudovito vrednost, pogosto do 500 dolarjev aker, zaradi tega se vsak neznatni potok okoristi do poslednje možnosti. V mnogih krajih kopljejo z velikimi stroški artezijske vodnjake, napeljavajo v železnih ceveh od gorskih studencev vodo v doline po več milj daleč. Poslednji čas so angleški kapitalisti obračali posebno pozornost na Novo Mehiko in Arizono. Nekaj družeb je z ogromnimi glavnicami zgradilo nekaj velikanskih zgradb, stoječih več milijonov, ki so napeljale reke v umetna stranišča, to je cela jezera, iz katerih potem ob suši pravilno namakajo zemlje. Od uveljavljenja omenjenega zakona se je 18 milijonov dolarjev na ta način odvzelo puščavi in spremenilo v obdelano zemljo.

Blesteči primer vspehov namakanja je mestece Eddy v jugovzhodnem delu Nove Mehike. Pred petimi leti je vsa pokrajina bila gola puščava; potujočemu Jankeju s slabimi plučmi je ugajala pokrajina, ki je bila posebno koristna njegovemu zdravju, in sklenil je poskusiti zadržati mali gorski potok. Imel je denar in sodruge z denarja — poskus se je posrečil, podnebje pokazalo posebno ugodno za jetične; zgradila se je 160 milj dolga železnica, da se zveže to zakotje s civilizovanim svetom, in čez pet let so dobili cvetočo občino s 30.000 prebivalci, z razkošnimi sadnimi vrtovi in vinogradi, hitro narastajoče, in s tako sijajno bodočnostjo, da je znani železničar Jay Gould minolo zimo kupil železnico — in ta mož ne kupi, kar ne obeta velicega dobička.

Poučni in zabavni drobiž.

Ženska gimnazija v Levovu. „Nowa Reforma“ javlja, da je dobrotnica K. v Varšavi darovala svoto 30.000 rubljev za osnovo poljskega gimnazija za ženske, ki naj se odpre v Levovu. Vsled te znatne pomoči odpre se ta zavod menda uže početkom prihodnjega šolskega leta.

Nemški in francoski učenjaki se zadnji čas vidno zbližujejo. Pariška akademija napisov in lepil znanosti je te dni imenovala berlinskega profesorja Mommsena svojim članom. Sploh se v Franciji opaža nemški vpliv v znanosti in umetnosti.

Novice.

— **Nadvojvoda Evgen**, načelnik nemškega viteškega reda, prisedši iz Celovca preko Ljubelja, Tržiča in Kranja dne 29. maja v Ljubljano, ogledal si je tu posestva komende nemškega viteškega reda in vsled potresa porušeno mesto, potem pa se je odpeljal v Metliko, kjer ima viteški red tudi svoja posestva.

— **Šestdesetletni rojstni dan** slavil je dne 29. maja narodni prvoboritelj tržaških Slovencev gosp. Ivan Nabergoj. Neumornega jubilarja naj Vsemogočni ohrani še mnogo let v prid tlačnim tržaškim Slovincem!

— **Pri občinskih volitvah ljubljanskih**, vršečih se te dni na podlagi kompromisa obeh slovenskih strank izvoljeni so bili v tretjem razredu: Ant. Klein, hišni posestnik in lastnik tiskarne, Jož. Kozak, mesar in hišni posestnik in Andr. Kalan, stolni vikar; v drugem razredu: dr. Danilo Majaron, odvetnik, Ivan Šubic, e. kr. ravnatelj obrtnih strokovnih šol, Andr. Se-

nekovič, c. kr. ravnatelj višje gimnazije in Anton Svetek, c. kr. računski svetnik; v prvem razredu: dr. Vinko Gregorič, primarij deželne bolnice, dr. Valentin Krisper, odvetnik, Fran Ravnihar, deželni knjigovodja v pokoju in Fran Trček, hišni posestnik.

— Pri občinskih volitvah v Trziči, vršečih se minoli torek, zmagala je v drugem in prvem razredu dosedaj gospodujoča županova stranka. Takozvana stranka redu je prodrla le v tretjem razredu, dočim je v drugem razredu ostala za 1 glas v manjšini. Dolgo se je pripravljalo na pravilno občinsko volitev v Trziči, a vendar se zatrjuje, da i ta ni bila pravilna, ker gospodovalna županova stranka s pomočjo drugih faktorjev ni prevestno postopala pri sestavi volilskih imenikov.

— Na izrednem občnem zboru »Glasbene Matice« sklicanem v namen posvetovanja o zgradbi društvene hiše, podrti vsled potresa, se je na predlog odbornika gosp. dežel. sodn. svetnika Vencajza sklenilo: 1.) Pričeti takoj z zgradbo društvene hiše in potrebni kapital dobiti potom brezobrestnega državnega posojila. 2.) Volil se je v nadzorovanje zgradbe poseben odbor ad hoc, kateremu se pridruži še eden tehniški izvedenec. 3.) Deželni zbor je prositi, da glede na težki položaj društva odpiše še ostali dolg v znesku 4800 gld.

— Ljubljanske šole. Izredne odredbe glede na pouk na ljubljanskih učnih zavodih, katere je vsled potresne katastrofe ukrenil c. kr. šolski svet za Kranjsko, slóve nastopno: Z ozirom narazglas z dne 17. aprila 1895. leta se na podstavi telegrafičnega odobrenja visokega ministerstva za bogočastje in nauk z dne 22. maja 1895. leta glede pouka na srednjih šolah, na moškem in ženskem učiteljišči in na ljudskih šolah v Ljubljani nastopne odredbe dajo na občno znanje: 1.) Da se tistim učencem srednjih šol (državne gimnazije in državne višje realke) ter moškega in ženskega učiteljišča, katerim je s koncem drugega semestra leta 1894/95 prebiti maturitetne, oziroma zrelostno preskušnjo, za to preskušnjo da prilika, začne se za učence VIII. gimnazijskega razreda, VII. realčnega razreda, dalje za gojence in gojenke IV. letnika moškega in ženskega učiteljišča in za gojenke učnega tečaja v šolskem vrtcu dne 4. junija 1895. leta redni pouk v dotičnih šolskih poslopih, in učenci (učenke) navedenih razredov se imenovani dan ob 8. uri zjutraj zglase pri ravnateljstvih. — Maturitetne, oziroma zrelostne preskušnje se bodo vršile v dobi od 15. do 31. julija 1895. leta. 2. Semestralni završetek za učence vseh ostalih razredov na srednjih šolah, oziroma letnikov na moškem in ženskem učiteljišču, se zgodi na podstavi posledkov pri zadnji mesečni konferenciji. Tistim učencem, kateri morejo pri tem prejeti primeren vspesni red, se izdado semestralna spričevala za drugi tečaj l. 1894/95, in ta spričevala pošljejo ravnateljstva zunaj Ljubljane bivajočim učencem po pošti. V Ljubljani bivajoči učenci pridejo na dan, ki se pozneje naznani, osebno po svoja spričevala v ravnateljstveno pisarno. Tisti učenci, kateri v enem učnem predmetu ali v več učnih predmetih nimajo dognanega reda, morajo v dobi od 15. do 31. julija 1895. leta iz dotičnih predmetov prebiti premestno preskušnjo, na katero se sami doma pripravijo. Izpraševalne dneve jim pismeno naznanijo ravnateljstva. Po posledkih te preskušnje se klasificirajo ter prejmo semestralna spričevala. Morebitne ponavljalne preskušnje so pridržane rednemu róku ob pričetku šolskega leta 1895/96. Tistim učencem te vrste, kateri pred 15. julijem leta 1895. potrebujejo semestralnega spričevala za vsprejem v kakšen vojaški učni zavod (v vojaško realko ali v kadetno šolo itd.) in se morajo izkazati z dotičnim vsprejemnim zagotvilom, dano je na prosto voljo, pred tem rókom zglasiti se pri ravnateljstvu v ta namen, da prebijejo omenjeno preskušnjo. 3.) Pouk na ljudskih šolah in na obeh vadnicah, toda z izjemo otroškega vrta, se začne dne 4. junija 1895. leta. V katerih poslopih se začasno nastani osemrazredna slovenska dekliška šola in petrazredna nemška dekliška šola, katerima dozdanjih

prostorov nikakor ni možno uporabljati, ali pa samo deloma in ne dovolj varno, to pozneje javno da na znanje c. kr. mestni šolski svet. — Glede c. kr. obrtnih strokovnih šol za obdelovanje lesa in za umetno vezenje in šivanje čipek se pozneje izda dotična odredba.

— Novo jezero. V Pobrežu blizu Maribora je te dni nakrat nastalo v kotlini Stražun malo jezero, veliko kakih 36 oral. Na tem mestu je že dvakrat se zbrala voda in je nastalo jezero. Prvič se je to zgodilo začetkom sedemdesetih let. Takrat je jezero izginilo šele po dveh letih. Drugič, pred kakimi petnajstimi leti, je voda odtekla že po dveh mesecih. Sodi se, da je nastalo jezero deloma vsled prememb, katere je v zemlji prouzročil potres, deloma vsled obilnega snega in deževja. To je tudi najbrž uzrok, da so se pri Oglenščku v slovenje-bistriškem okraji na treh mestih udrli večji plazovi.

Potres.

Škoda se je cenila v Ljubljani na zasebnih poslopih na 2,704.100 gld., na mestnih 34.000, in na deželnih 226.000 gld., na cerkvah, samostanih in župniščih pa na 174.000 gld. Na deželi je škode na šolah 40.000, na cerkvah in župniščih 470.000, na zasebnih poslopih pa 3,750.000 gld. Državna poslopja se niso cenila.

Pregledavanje poslopij na barju kaže, da so ondu poškodbe hujše nego v mestu. V Hauptmanci morajo se podreti vse hiše razen štirih, po drugih vaseh pa blizu polovice. To ni čudno, ker na mehki zemlji je potres navadno huji.

Ker imajo sedaj podjetniki mnogo tujih delavcev jim je zaukazal mestni magistrat, da jim preskrbe zdrava stanovanja, dobro pitno vodo in druge potrebščine ter morajo o teh naredbah vsak teden predložiti izkaz. Mestnim zdravnikom je zaukazano, da nadzorujejo te naredbe.

Sprva se je občno mislilo, da „Narodni dom“ ni nič poškodovan. Ker poslopje še ni ometano, se poškodbe niso tako poznale. Ko je pa komisija pregledala ga, je pa se prepričala, da je severni pročelni zid močno vzbočen in ga bode treba najbrž znova napraviti. Nadalje bode znova napraviti neki ločilni zid v 1 nadstropji in nekaj okenskih in vratnih svodov. Zidovje po glavnem stopnišči je tudi izbočeno. Pokazale so se razpokline tudi v glavnem okrajku, ki pa niso nevarne.

Med drugimi poslopi v Zgornji Šiški je trpela tudi rojstna hiša našega pesnika Vodnika, takozvana „kamnita miza“. Paviljon, v katerem je bila postavljena pesnikova soha, je popolno razdejan in soha sama razbita. Hiša je posebno v drugem nadstropji veliko trpela in gospodarsko poslopje je treba podreti. Škode ima posestnik blizu 5000 gld.

Občinski svet ljubljanski imel je v soboto opoludne javno sejo, katerej sta prisostvovala tudi vladni svetnik marki Gozani kot zastopnik c. kr. deželne vlade in višji inžener Stradal, kateri — kakor znano — vodi in nadzira zgradbo barak.

Najpreje poročal je višji inžener Stradal o zgradbi